

Mi smo ipak skloniji misliti, da većini tih bijeda u našem crkvenom životu, o kojima smo ovdje govorili nije korijen u zloj volji, nego više u načelnoj dezorijentaciji i pastoralnoj »fantastici«. Zlorabe našu neinformiranost. Ubacuju to među nas oni, koji nijesu uvijek dobre volje. A fantastiku valja liječiti trijeznom, realističkom, analizom pojava i — kad se radi o stvarima vjere — prije svega, zagledanjem u duh Evanđelja i tisućljetnu tradiciju i prosvijetljenu mudrost Crkve. Učinimo to! Neka tome i ovaj članak bude, makar i skroman, prilog!

I molimo se! Neka nas Duh Sveti sve pouči i prosvijetli!  
I neka nas nauči svojim putovima (Ps 24, 4)!

I.

## O NAŠIM LITURGIJSKIM PRIJEVODIMA

U posljednjem broju obavijesti sv. Kongregacije bogoslužja (Notitiae 65, kolovoz-rujan 1971. str. 256) sa zadovoljstvom vidimo da Rim naših prijevoda nije konačan ni definitivno odobrio, već je to učinio samo privremeno, »ad interim«. Kongregacija, naime, katkada prijevode odobrava riječju »Confirmatur«, a gdjekod samo »Confirmatur ad interim«. Tako je npr. za prijevode istoga teksta Anglija, Portugal, Slovenija, dobila odobrenje riječju »Confirmatur«, dok je »Jugoslaviji« odobren samo »ad interim.« Nama je, svećenicima, to drago, budući da vidimo kako nismo imali posve krivo što smo se usudili raznim »pamfletima« prigovoriti ljudima koji se zavijaju u svoj nimbus nepogrešivosti.

Imamo, dakle, vremena za staloženo dotjerivanje. Moramo biti strpljivi! Često nam je uz oltar i mučno čitati goropadne riječi o kojima sam pisao u »Sl. Božjoj« o. g. br. 3. str. 135—145. Tekstovi su, hvala Bogu, samo privremeni! Šteta što prevodilačka ekipa nije našla za vrijedno da u posljednjem svesku Lekcionara uzme u obzir ikoju bilješku, već hrabro nastavlja svojim krutim postupkom. To zabrinjava, pa bih se osvrnuo još na neke pojedinosti, kako su oni to i zaželjeli, »konkretnije«.

U pitanju je zapravo čast i poštenje Kršč. sadašnjosti, ključnih osoba koje snose odgovornost za njezino pisanje. Tu, naravno, ne dolazi u pitanje poštenje u cijelosti. Dobar je, uostalom, samo Bog (Mk 10,18). Želim, naprotiv, na njihov račun uputiti primjedbe kakve i oni za okruglim stolom i u

svojim izdanjima dijele drugima, pa i biskupima. Jasno da ne želim njihovih primjedaba apodiktički odbaciti! Ipak se pitam jesu li one u načelu poštene. Evo zašto:

Vole oni nataknuti kako nije pravo što npr. Vjesnik đakovačke biskupije nije priopćio prigovora o. Vladi Truhlara na članak što je ondje izašao na račun njegove knjige. Kršč. sadašnjost, međutim, ne postupa sa mnom nimalo drugačije. Po mom je sudu ona mene oklevetala kad je napisala da je moj članak bezvrijedan pamflet pun djetinjastih insinucija, da stvara nepotrebnu žuč, da je mlatnjava poprečke i da na njega nije zapravo potrebno ni odgovarati. To su po mom sudu klevete, budući da se članak sa 206 citata stranica i tekstova teško može nazvati pamfletom punim djetinjastih insinuacija itd, a ukoliko je stvarno to pamflet, neugodan izraz pogađa sam Lekcionar, budući da su srce pamfleta citati odande s najprirodnijim rezoniranjem proste pameti našega kršč. odgojena čovjeka na njihove grube jezične nedostatke.

Stičem uvjerenje da odgovara koji sam im poslao nisu priopćili ni u Aksi ni gdje drugdje samo zato što ih je stid i što nisu nikako u stanju da bi se od njih oprali. Radije šute. Ja li to, međutim, pošteno? Mene su oklevetali, bar su bili neobjektivni, djetinjasti. Nisu li dužni prema zakonu o tisku priopćiti moj odgovor pred onom istom publikom pred kojom su oštetili moj dobar glas? Zar Kršč. sadašnjost ne zna za propise o tisku i za moja prava? Smio bih čak i na sudu zahtijevati pravdu, premda to ne mislim činiti. Tek što apeliram na njihovo poštenje i čekam da ga pokažu?

Želim ujedno naglasiti da je za okruglim stolom potrebno najprije pomesti pred svojim vratima, tek onda pred tuđim!

Osvrnut ću se još na jednu njihovu reakciju koja veoma koči ozbiljan rad što ga Sveta Stolica toliko priželjkuje. U stvaranju tekstova morali bi sudjelovati svi sposobni ljudi, jer liturgijski tekstovi nisu ničija prćija. Kako se, međutim, u nas postupa?

Evo jedne bolne činjenice. Poslao sam članak o »Najgoroj nevolja naših euharistijskih molitava« (Sl. Božja XI. br. 1) Tajništvu Biskupskih konferencija kako bi ga uručilo o. Tomislavu Šagi-Buniću i Martinu Kiriginu. Kad sam pisao drugi članak o tom istom predmetu nisam još imao nikakva odgovora niodakle, iako je prošla i biskupska konferencija. Što sam o tome doznao, priopćio sam u g. XI. br. 4. Sl. Božje.

M međuvremenu sam ipak primio dopis Tajništva koje se ispričava što mi nije poslalo željenih odgovora. Tajnik tvrdi da bih se na njih uvrijedio, pa radi mira neće da mi to uruči. Upitao sam ga kako može biti tako siguran da bih se baš uvrijedio. Usudio sam se izraziti nadu da bih s pomoću Božjom eventualno smogao strpljivosti te ne bih reagirao na osobne stvari, već se strogo ogradio na objektivne. Da ipak bude stvar sigurnija, obvezao sam se da na dopise neću odgovoriti, a da svega ne bih najprije podvrgao cenzuri Tajništva. Na pismo do danas nema odgovora!

Što to znači? Zar su pisma o. Šagija i Kirigina pisana takvim stilom da ih se tajnik BK ni uz ovakve ograde ne usudi poslati? Sa strane o. Šagi-Bunića to bi bio čudnovat i neobičan komentar uz njihova razmišljanja o dijalogu, pluralizmu, šovinizmu i ekumenskom duhu koja revno iznosi u svojoj knjižici: »Ali drugog puta nema« i u svojim člancima. Nije li to praktički više nego jasan komentar mojih reječi da se ti ljudi zavijaju u svoj čudnovati nimbus nepogrešivosti? Ako su imali srca da vješaju na veliko zvono tuđi prljav veš, zašto ne bismo pokušali to isto mi učiniti s njihovim, ne zato što bismo se voljeli uzajamno žderati, već zato što Isus kaže: »Ako tvoj brat pogriješi protiv tebe, opomeni ga. Ne sluša li te, uzmi još koga da se stvar bolje raščisti. Ne ide li ni tako, a ti reci Crkvi, što po Šagi Bunićevim komentarima znači: »Reci puku Božjemu! O. Šagi sam naglašava da takve stvari treba prikazati kršć. narodu, jer po njegovu sudu ima ovaj pravo da bude obaviješten. Osam toga riječ je tu o našem javnom crkvenom životu. Zašto da se sve zavija u šutnju? Liturgija zbilja nije ničija prćija! Isto je toliko moja koliko i o. Šagi-Bunića ili Martina Kirigina, istina, ne može svatko imati jednakih ovlasti, ali pravo koje Crkva komu daje treba da po mogućnosti svatko mogne ostvarati!

Ne bismo li, braćo, radije prionuli uz iskrenu suradnju? Dok mi Kršć. sadašnjost prigovara da sam »Vukovac«, svećenici šalju mi tople čestitke. Kad sam svoj članak i Lekcionar C o kojem je ovdje riječ poslao Josipu Siliću, asistentu prof. Ljudevita Jonke, izrazio se: »Iznijeli ste mnogo toga što bih bez daljnjega potpisao, ali mislim da ste bili preoštri u formuliranju svojih stavova. Bilo bi bolje da ste, kad je riječ o tako ozbiljnoj problematici, i, što je najvažnije, kad ste, u mnogočemu, imali pravo, bili hladnokrvniji.« Iskreno

govoreći, začudila me primjedba da sam oštar, pogotovo kad mi je to natuknuo i Nadbiskup u svom uvodu. U nas je riječ: »Reknu li trojica da si pijan, a ti leži!«

Žao mi je što sam takav, a ne mogu iskočiti iz kože! Ne bismo li mogli preko svojih slabosti prelaziti? Ne možemo li naći nikakav zajednički rječnik?

Prije dobro mjesec dana poslao sam konkretniji prijedlog za dotjerivanje čitanja u Došašću predsjedniku prevodilačke komisije. Pročitao je samo čitanje za prvu nedjelju Došašća i bi mu dosta. Iznio je svoje poglede i završio ovim riječima: »Vidite koliko ima zamjeraka samo na prvoj stranici Vašeg prijevoda. Rađen je brzo, amaterski, bez dovoljne stručne spreme. Gori je od prijevoda KS. Opravdam mnoge Vaše zamjerke prijevodu KS, ali mislim da je ovaj lošiji (srbizam!). Molim Vas da mi ne zamjerite što tako pišem. Danas ne može jedan čovjek prevoditi i biblijski i liturgijski i jezično točno. Nemamo takvih genija koji su stručnjaci u sve tri discipline. Zato bih Vas zamolio da odustanete od prevođenja ili se udružite sa stručnjacima. Smijem li sad ipak reći da Vam šaljem srdačne pozdrave? Zaista ih i šaljem«

Odustao sam od prevođenja s kojim sam stigao od početka Došašća do Božića i zbilja zamolio da smijem sudjelovati sa stručnjacima. Nisam do danas dobio odgovor! Dakle opet zavaravanje? Žalosno!

Ujedno bih ovdje želio javno predsjedniku prevodilačke ekipe pokazati što sam njemu osobno pismeno već i učinio, ali se ni na to nije više htio osvrutati!

U načelu prihvaćam mogućnost da se o svim pogledima otvoreno raspravi. Ne mora se usvojiti moj pogled, ali ne mora ni njegov! Neke su njegove zamjerke mom prijevodu opravdane, druge vjerojatno nisu najbolje. Nije, naime, ni on nepogrešiv genij! Predložio sam da u pogledu njegovih zamjerki hrvatskom jeziku ne sudi on, jer nije stručnjak za hrvatski jezik, već pravi stručnjaci na tom području, npr. Jonke i Silić! Uzmimo ostale zamjerke!

Bit će zgodno da vidimo ima li smisla da itko bude »dekretista« koji vedri i oblači i preko čije se volje nikako ne može!

Tekst o kojem je riječ imamo u Službi Božjoj o. g. br. 4. str. 207. Prigovara najprije mom izrazu »Obećanje« Veli da ta riječ nije točan prijevod, uzmemo li hebrejski tekst. Ipak bih ga upozorio neka se sjeti kako danas nije više dosta doslovan prijevod, već treba gdjekod utvrditi književnu vrstu

na koju se riječ odnosi, koja je, dakle, u pitanju (Usp. Notitiae 12, str. 396). Sveta Kongregacija to naglašava u svim liturgijskim prijevodima, pogotovo to vrijedi za uvodne riječi svake perikope što je baš i ovdje u pitanju.

Predsjednik prevodilačke ekipe predlaže kao bolji teško razumljiv izraz: »Riječ koju vidje Izaija.« Prigovaram joj. Riječ se u nas čuje, ne vidi se! Uostalom »riječ« u Sv. Pismu poprima smisao govora. Pogledajmo što je u perikopi opisano. Nije li zar to pravo obećanje? Držim da je taj izraz na ovome mjestu možda još najtočnija oznaka cijele perikope. Ipak je pravo da uzmemo u obzir i doslovni smisao hebrejske riječi hadabar, objave, viđenja, što sam u svom prijevodu i učinio.

Ovo pišem kako bi predsjednik uvidio da moja razmišljanja možda nisu bila tako nestručna, amaterska i na brzinu kako to on zamišlja.

Nadalje prigovara mojoj riječi »tuđi svijet« ovako: »Time je označena mesijanska univerzalnost budućega Božjeg kraljevstva. 'Tuđi svijet' ima, osim toga u sebi neugodan prizvuk nečega nevoljenog, pejorativnog, dok 'omnes gentes' (po njegovu mišljenju) znači nadu u buduću veličinu, spasenje svih, opći trijumf Božji.«

Opet bih odgovorio da naš predsjednik ovdje postupa tzv. regresivnom metodom, tj. misli projicira iz naših suvremenih pozicija u prošlost te ih pripisuje Izaiji. Ja gledam, naprotiv tzv. genetskom metodom, upravo metodom koja uzima u obzir književnu vrstu, tj. ondašnje značenje riječi »omnes gentes.« Ta je riječ u doba Izaije imala i stvarno pejorativni smisao, pa je prema tome moj prijevod i vjerniji književnoj vrsti nego prijevod predsjednika liturgijske komisije. Ujedno pokazuje kako Bog zna drugačije gledati na nas ljude nego mi. Premda mi »tuđeg svijeta« ne volimo, on ga možda voli! Tako je moj prikaz prema tome u neku ruku vjerniji.

Ipak ne visim o svojoj riječi, nego samo želim naglasiti neka se i to vidi, a stručnjaci nek prosude čiji je pogled stručniji, predsjednika prevodilačke komisije ili moj! Zašto da netko bude »iudex in propria causa?«

Predsjednik osim toga pokazuje kako »Quandoque et bonus dormitat Homerus« kada se dotiče moga prevođenja Poslanice Rimljanina 13, 13: »Honeste ambulemus, non in comessationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudiciis, non in contentione et aemulatione.« Te sam tekstove

shvatio kao »hendiadioin« te ih preveo prema opće usvojenim stilističkim propisima za prevođenje, što Rim i želi. Takvi se sklopovi prema pravilima koja općenito vrijede u svim zapadnoevropskim jezicima prevode pomoću pridjeva i imenica. Da ne navodim naših gramatika i stilistika za grčki i latinski jezik (pregledao sam 4), citirat ću Hermana Menge: *Repetitorium der Lateinischen Syntax und Stilistik*, Max Huber Verlag München 1965, str. 138, 325, 328, 387! Treba to mjesto prevesti: »Živimo čestito, ne u pijanim gozbama, ni u raspuštenju bludništvu, ni u svadljivoj zavisti.« Predsjednik prevodilačke ekipe, naprotiv pretpostavlja da te riječi treba uzeti disjunktivno!!! *Salva reverentia*, takvo je tumačenje zbilja baš amatersko! Osim toga zagrijava se tu za riječ: »žderanja« umjesto gozbe! Neka mi oprost, samo takva riječ u crkvi banalno zvuči. To mi kazuje moj ukus, a morali bismo se načelno osvrnuti i na mišljenje pastoralaca! To je ono što upravo najviše dolazi u pitanje u prevodilačkoj ekipi koja nikako nema osjećaja za te stvari. Rezanje pupka, sisanje Božjih dojki, dlake što rastu djevojci po tijelu, tvrdnja da Otac posjede Sina i stotinu drugih stvari koje sam spomenuo u navedenom članku o jeziku *Lekcionara C*, *Sl. Božja* o. g. br. 3, nisu nikako zgodne u crkvi! Sadašnja komisija nema zdravog pastoralnog ukusa. Morali bismo takve stvari dati na glasanje pastoralnome kleru, pa da vidimo. Zašto da netko terorizira sve ostale?

Možda sam i opet oštar. Žao mi je, ali držim da je važno stvar iznijeti na čistac, pa makar čovjek i pokopao mogućnost svoje suradnje s ljudima koji se vrijeđaju.

Bojim se da nisam »glas vapijućeg u pustinji«. Volio bih da biskupi osjete muke vjernog naroda koje mnogi pastoralci osjećamo, da dotjerivanje prijevoda prepuste poniznijoj ekipi od one dosadašnje, jer Bog se oholici opire, a poniznima daje svoju milost. Naš je sv. Ignacije tvrdio da je u radu za slavu Božju najpogibelnija oholost koja mnogo drži do svoga suda i mišljenja, koja se vrijeđa kada diraš u nju.

Sveta Stolica pak želi da Biskupska konferencija povede računa o tome da u prevodilačkoj ekipi nađu mjesta svi ljudi koji pokazuju kakvu stručnu spremu s iskrenom voljom za suradnjom, koji nisu umišljeni te bi drage volje primili sve sugestije i od najskromnijeg čovjeka pa sve do najvećeg stručnjaka, samo da što pametno reknu.

Kako smo mi dužni slušati svoje biskupe, tako bi bio ipak red kada bi se i biskupi u toj stvari ponizno i poslušno povelili za željama Svete Stolice. Držim da bi na taj način pokrenuli djelo koje bi uvelike pomoglo da naša služba Božja postane kud i kamo ljepša nego što je danas!

R. Grafenauer

**Izišao je iz tiska vrlo zanimljiv adresar:**

**POPIS HRVATSKIH MISIONARA  
I SOCIJALNIH RADNIKA U ZAPADNOJ EVROPI**

Naručuje se:

Vijeće Biskupske Konferencije za hrvatsku migraciju,  
ZAGREB, Kaptol 31.